Eesti keel VI klass, 105 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi, kirja- ja meilivahetust; 2) võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis. 3) leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi	**Teema: Suuline ja kirjalik suhtlus** Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg. Kaaslase parandamine, täiendamine. Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslase täiendamine, parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine. Suhtlemine virtuaalkeskkonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri. Rollimängudes osalemine, probleemülesannete lahendamine.
Õpilane 1) tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi; 2) võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte; 3) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel	**Teema: Teksti vastuvõtt** Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava. Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri. Teabegraafika. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjapanek ja seoste väljatoomine.
Õpilane 1) leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist; 2) tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe; 3) tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe; 4) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme; 5) avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii	**Teema: Tekstiloome** Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine

suulises kui ka kirjalikus vormis; 6) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades.	konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.
Õpilane 1) tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; 2) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid; 3) leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsussõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja; 4) tunneb ära õpitud tekstiliigi; 5) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.	**Teema: Õigekeelsus ja keelehoole** <u>Üldteemad</u> Kirjakeel, argikeel ja murdekeel <u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u> *g, b, d* s-i kõrval. *h* õigekiri. *i* ja *j* õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). gi- ja ki-liite õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, häädlus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. *f*-i ja *š* õigekiri. Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebivariandist). <u>Sõnavaraõpetus</u> Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). <u>Vormiõpetus</u> Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. *lik*- ja *ne*-liiteliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne*- ja *line*-liitelised omadussõnad). Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade

	kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine. Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks. <u>Lauseõpetus</u> Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid. <u>Muud õigekirja teemad</u> Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist www.keeleveeb.ee). Eesti õigekirja aluste ja õpitud põhireeglite järgimine harjutustes. Omandatud keeleteadmiste rakendamine tekstiloomes.

Koostaja: Kristina Luhaäär

Kirjandus VI klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); 2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; 3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest.	**Teema: Lugemine** Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Nelja eakohase ja erižanrilise väärtkirjanduse hulka kuuluva tervikteose lugemine. Loetud kirjandusteose autori, sisu ja tegelaste tutvustamine, oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest kõnelemine.
Õpilane 1) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel; 2) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; 3) jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.	**Teema: Jutustamine** Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine. Tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel jutustamine. Jutustamine tõsielusündmusele või oma fantaasiale tuginedes. Lugemispäeviku täitmine.
Õpilane 1) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;	**Teema: Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine** Teose mõistmist toetavad tegevused Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti

2) koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu; 3) leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte; 4) järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha; 5) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustaud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega; 6) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; 7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse. 8) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi; 9) seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust; 10) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes. 11) seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muinasjutu, muistendi, kõnekäänu ja vanasõna olemust.	abil oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetena, märksõnadena. Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed. Minajutustaja kui loo edastaja. Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Looma- ja imemuinasjutu tüüptegelased. <u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. <u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Imemuinasjutu sisutunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused.

	Vanasõna ja kõnekäänu olemus. Ajaloolise jutustuse tunnused. Teose teema ja idee. Probleemi olemus. Tüüptegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm ja riim. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus. Teksti kohta eriliigiliste küsimuste koostamine. Teksti põhjal koostatud küsimustele vastamine. Lõigu kesksete mõtete leidmine, teksti kava koostamine. Loetud tekstile tuginedes tegelaste välimuse, iseloomu ja käitumise kirjeldamine. Kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal arutlemine. Otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse (www.keeleveeb.ee).
Õpilane 1) esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.	**Teema: Esitamine** Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).
Õpilane 1) kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.	**Teema: Omalooming** Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine. Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Teemamapp tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta. Teemamapi vorm (mapp, karp, CD vms), sisu ja vormistamine. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt imemuinasjutu, tõsielu- või fantaasiajutu, hiiu- või

	vägilasmuistendi, mälestusloo, kirjandusliku tegelase või looduskirjelduse, vanasõna(de) või kõnekäändude põhjal jutukese, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülje, loo sündmustiku edasiarenduse, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

Koostaja: Kristina Luhaäär

Inglise keel VI klass, 105 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd, IKT
Õpilane 1) saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest; 2) mõistab olulist õpitud temaatika piires; 3) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires; 4) tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena kõnelejaga; 5) teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab neid arvestada; 6) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid; 7) töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas; 8) seab endale õpieesmärke ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi.	**Teemad:** I kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad: **Mina ja teised** Iseloom, välimus, enesetunne ja tervis, suhted sõpradega ja lähikondsetega, ühised tegevused, viisakas käitumine. **Kodu ja lähiümbrus** Kodu ja koduümbrus, sugulased. Pereliikmete ametid. Igapäevased kodused tööd ja tegemised. **Kodukoht Eesti** Eesti asukoht, sümboolika ja tähtpäevad. Linn ja maa. Eesti loodus, ilm. Käitumine looduses. **Riigid ja nende kultuur** Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed, mõned tuntumad sündmused, saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast. Eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad. Eesti naaberriigid. **Igapäevaelu. Õppimine ja töö** Kodused toimingud, söögikorrad, hügieeniharjumused. Turvaline liiklemine, tee küsimine ja juhatamine. Poes käik, arsti juures käimine. Kool ja klass, koolipäev, õppeained. Ametid. **Vaba aeg** Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid.

	http://www.keeleveeb.ee/ http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/aisle?q=aisle https://www.youtube.com/ http://www.maplord.com/new-york/manhattan-street-view

Koostaja: Anu Ruus

Vene keel VI klass, 105 tundi

Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane 1) Saab aru igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest 2) Reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele 3) Kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks 4) On omandanud esmased teadmised õpitava keele kultuuriruumist 5) Seab endale õpieesmärke ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi 6) Reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele 7) Töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas 8) 6 klassi lõpetaja valdab vene keelt A1 tasemel	**Teema: Mina ja teised** Enese ja kaaslaste tutvustus; enesetunne, välimuse kirjeldus, ühised tegevused.
	Teema: Kodu ja lähiümbrus Pereliikmed ja sugulased, pereliikmete tegevusalad; kodu asukoht;
	Teema: Kodukoht Eesti Riik, pealinn, rahvused; aastaajad ja ilm
	Teema: Igapäevaelu. **Õppimine ja töö** Lihtsamad tegevused kodus ja koolis ning nendega seonduvad esemed
	Teema: Vaba aeg Lemmiktegevused ja eelistused

Osaoskuste õpitulemused

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine	Grammatika korrektsus
Tunneb väga aeglases ja selges sidusas kõnes ära õpitud sõnad ja fraasid; arusaamist toetab pildimaterjal. Reageerib	Tunneb õpitava keele tähemärke. Tunneb tekstis ära tuttavad nimed, sõnad (sh rahvus- vaheliselt kasutatavad) ja fraasid.	Oskab vastata väga lihtsatele küsimustele ning esitada samalaadseid küsimusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires.	Tunneb õpitava keele kirjatähti, valdab kirjatehnikat, oskab õpitud fraase ja lauseid ümber kirjutada (ärakiri). Oskab	Kasutab üksikuid äraõpitud tarindeid ja lausemalle, kuid neiski tuleb ette vigu

pöördumistele adekvaatselt (nt tervitused, tööjuhised). Tunneb rahvusvaheliselt kasutatavaid lähedase häädusega sõnu (nt hamburger, film, takso, kohv).	Loeb sõnu, fraase ja lauseid õpitud sõnavara ulatuses; arusaamist võib toetada pildimaterjal.	Vajab vestluskaaslase abi, võib toetuda emakeelele ja žestidele.	kirjutada isikuandmeid (nt vihiku peale). Koostab lühikesi lauseid õpitud mallide alusel.	

Koostaja: Antonia Nael

Matemaatika VI klass, 175 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb naturaalarve (kuni miljardini), täisarve ning positiivseid ratsionaalarve; 2) tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid; 3) kirjutab naturaalarve järkarvude summana, arvutab peast ja kirjalikult täisarvude ning positiivsete ratsionaalarvudega, rakendab tehete järjekorda; 4) sõnastab ja kasutab jaguvustunnuseid (2-, 3-, 5-, 9- ja 10-ga); 5) eristab paaris- ja paarituid arve; 6) kasutab harilike murdudega tehteid sooritades ühiskordse ja ühisteguri leidmist; 7) ümardab arvu etteantud täpsuseni; 8) leiab arvu ruudu, kuubi, vastandarvu, pöördarvu ja absoluutväärtuse; 9) tunneb harilikku ja kümnendmurdu ning kujutab neid arvkiirel, kujutab joonisel harilikku murdu osana tervikust; 10) teisendab hariliku murru kümnendmurruks, lõpliku kümnendmurru harilikuks murruks ning leiab hariliku murru kümnendlähendi; 11) kasutab digitaalseid õppematerjale ja arvutiprogramme nii õpetaja juhendusel kui ka iseseisvalt.	**Teema: Arvutamine** Naturaalarvud 0–1 000 000 000 000 ja nende esitus (järguühikud, järkarvud). Paaris- ja paaritud arvud. Alg- ja kordarvud. Jaguvustunnused (2-, 3-, 5-, 9- ja 10-ga). Naturaalarvu vastandarv ja pöördarv. Täisarvud. Arvu absoluutväärtus. Harilik ja kümnendmurd ning nende teisendamine. Neli põhitehet täisarvude ja positiivsete ratsionaalarvude vallas. Ümardamine ja võrdlemine. Rooma numbrite lugemine ja kirjutamine. Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks. www.miksike.ee www.koolielu.edu.ee/tuulikodukas/Matem.htm
Õpilane 1) tunneb protsendi mõistet ja leiab osa tervikust; 2) lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid ning kontrollib ja hindab tulemust;	**Teema: Andmed ja algebra** Protsent, osa leidmine tervikust. Koordinaatteljestik, temperatuuri ja liikumise graafik. Kiirus. Arv- ja tähtavaldis. Tähtavaldise väärtuse arvutamine.

3) joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi, loeb teljestikus asuva punkti koordinaate; 4) loeb ja joonistab temperatuuri ning liikumise graafikut; 5) lihtsustab ühe muutujaga avaldisi ning arvutab tähtavaldise väärtuse; 6) leiab antud arvude seast võrrandi lahendi, lahendab lihtsamaid võrrandeid; 7) kogub lihtsa andmestiku, koostab sagedustabeli ning arvutab aritmeetilise keskmise; 8)) illustreerib arvandmestikku tulp-, sirglõik- ja sektordiagrammiga; 9) loeb andmeid tulp- ja sektordiagrammilt.	Valem. Võrrand. Arvandmete kogumine ja korrastamine. Skaala. Sagedustabel. Diagrammid (tulp-, sirglõik- ja sektordiagramm). Aritmeetiline keskmine. Infotehnoloogiliste vahendite kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks. www.miksike.ee
Õpilane 1) teab ning teisendab pikkus-, pindala-, ruumala- ja ajaühikuid; 2) teab plaanimõõdu tähendust ja kasutab seda ülesandeid lahendades; 3) joonestab ning tähistab punkti, sirge, kiire, lõigu, murdjoone, ristuvad, lõikuvad ja paralleelsed sirged, ruudu, ristküliku, kolmnurga, ringi; 4) joonestab, liigitab ja mõõdab nurki (täisnurk, teravnurk, nürinurk, sirgnurk, kõrvunurgad, tippnurgad); 5) konstrueerib sirkli ja joonlauaga lõigu keskristsirge, nurgapoolitaja ning sirge suhtes sümmeetrilisi kujundeid; 6) toob näiteid õpitud geomeetriliste kujundite ning sümmeetria kohta arhitektuurist ja kujutavas kunstist, kasutades IKT võimalusi (internetiotsing, pildistamine); 7) rakendab ülesandeid lahendades kolmnurga sisenurkade summat; 8) liigitab kolmnurki külgede ja nurkade järgi, joonestab kolmnurga kõrgused ning arvutab kolmnurga pindala;	**Teema: Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine** Lihtsamad geomeetrilised kujundid (punkt, sirge, lõik, kiir, murdjoon, nurk). Nurkade võrdlemine, mõõtmine, liigitamine. Plaanimõõt. Sirgete lõikumine, ristumine, paralleelsus. Kõrvunurgad ja tippnurgad. Sümmeetria sirge suhtes. Lõigu keskristsirge ja nurgapoolitaja. Kolmnurk ja selle elemendid. Kolmnurkade liigitamine, joonestamine ja võrdsuse tunnused. Kolmnurga pindala leidmine aluse ja kõrguse abil. Ringjoon, selle pikkus. Ring, selle pindala. Ruumilised kujundid (kuup ja risttahukas). www.miksike.ee www.koolielu.edu.ee/tuulikodukas/Matem.htm

9) arvutab ringjoone pikkuse ja ringi pindala; 10) arvutab kuubi ning risttahuka pindala ja ruumala.	

Koostas Tiia Liivak

Loodusõpetus VI klass, 105 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove, nimetades mulla koostisosi; 2) põhjendab katsega, et mullas on õhku ja vett; 3) selgitab muldade kujunemist ja mulla tähtsust looduses; 4) tunneb mullakaeves ära huumushorisondi; 5) kirjeldab huumuse teket ja selle osa aineringes.	**Teema: Muld** Mulla koostis; muldade teke ja areng. Vee liikumine mullas; Mullaorganismid; aineringe; mulla osa kooslustes. Mullakaeve. Mullaproovide võtmine, kirjeldamine ja võrdlemine; komposti valmistamine. Vee- ja õhusisalduse kindlaks tegemine mullas; Mulla ja turba võrdlemine. Mullakaeve kirjeldamine ühe õpitava koosluse (aia, põllu, metsa, niidu) näitel.
Õpilane 1) selgitab fotosünteesi tähtsust orgaanilise aine tekkes; 2) kirjeldab mullaelustikku ning toob näiteid seoste kohta erinevate mullaorganismide vahel; 3) toob esile aia- ja põllukoosluse sarnasused ning selgitab inimese rolli nende koosluste kujunemises; 4) tunneb õpitud kultuurtaimi ja rühmitab neid; 5) koostab õpitud liikidest toiduahelaid ja toiduvõrgustikke; 6) toob näiteid saagikust mõjutavate tegurite kohta; 7) võrdleb keemilist ja biotõrjet ning põhjendab, miks tasub eelistada mahepõllumajanduse tooteid; 8) toob näiteid muldade kahjustumise põhjuste ja nende tagajärgede kohta; 9) toob näiteid põllumajandussaaduste osa kohta igapäevases toidus.	**Teema: Aed ja põld elukeskkonnana** Fotosüntees. Mulla organismid. Aed kui kooslus; põld kui kooslus. Aiataimed;viljapuuaed, juurviljaaed ja iluaed. Õpitud liikidest toiduahelate koostamine. Mullaviljakus. Keemilise tõrje mõju loodusele; mahepõllundus. Mulla reostumine ja hävimine; mulla kaitse; inimtegevuse mõju mullale. Komposti tekkimise uurimine. Ühe aia- või põllutaimega seotud elustiku uurimine. Aia- ja põllukultuuride kirjeldamine ning võrdlemine, kasutades konkreetseid näidisobjekte.

Õpilane 1) kirjeldab metsa kui ökosüsteemi, sh keskkonnatingimusi metsas; 2) võrdleb männi ja kuuse kohastumust; 3) iseloomustab ja võrdleb peamisi metsatüüpe kasvutingimuste järgi; 4) võrdleb metsatüüpide erinevates rinnetes kasvavaid taimi; 5) koostab metsakooslust iseloomustavaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke; 6) selgitab, kuidas kaitsta elurikkust metsas; 7) selgitab loodus- ja majandusmetsade kujunemist, nimetab säästva metsanduse põhimõtteid.	**Teema: Mets elukeskkonnana** Elutingimused metsas; mets kui elukooslus. Eesti metsade iseloomulikud liigid, nende vahelised seosed. Eesti metsad; metsarinded; nõmme-, palu-, laane- ja salumets. Metsade tähtsus ja kasutamine. Puidu töötlemine. Metsade kaitse. Tutvumine metsa kui koosluse ja selle elustikuga. Eesti metsade valdavate puuliikide võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale. Uurimus: mets igapäevaelus / metsaga seotud tarbeesemed;
Õpilane 1) mõõdab õues õhutemperatuuri, hindab pilvisust ja tuule kiirust ning määrab pilvetüüpe ja tuule suunda; 2) võrdleb ilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades; 3) iseloomustab graafiku põhjal kuu keskmisi temperatuure ja sademete hulka ning tuuleroosi järgi valdavaid tuuli Eestis; 4) kirjeldab pildi või skeemi järgi veeringet; 5) iseloomustab õhku kui elukeskkonda ning kirjeldab elutingimuste erinevusi vees ja õhus; 6) selgitab hapniku rolli põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel ning hapniku tähtsust organismidele; 7) teab, et süsihappegaas tekib põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel; 8) toob näiteid õhkkeskkonnaga seotud kohastumuste kohta loomadel ja taimedel; 9) nimetab õhu saastumise põhjusi ja tagajärgi ning toob	**Teem: Õhk** Õhu koostis;õhu omadused; õhu tähtsus; õhutemperatuur ja selle mõõtmine; õhutemperatuuri ööpäevane muutumine; õhu liikumine soojenedes;. Õhu liikumine ja tuul; kuiv ja niiske õhk; pilved ja sademed; ilma ennustamine. Ilm ja ilmastik; sademete mõõtmine; Veeringe. Õhk elukeskkonnana; organismide kohastumine õhkkeskkonnaga. Hapniku tähtsus looduslikes protsessides: hingamine, põlemine ja kõdunemine. Õhu saastumise vältimine. Õhu omaduste ja koostise uurimine: küünla põlemine suletud anumas; õhu kokkusurutavus; õhu paisumine soojenedes, veeauru kondenseerumine. Temperatuuri mõõtmine, pilvisuse ja tuule suuna määramine ning tuule kiiruse hindamine. Erinevate Eesti piirkondade ilma võrdlemine ilmakaartide järgi.

näiteid, kuidas vältida õhu saastumist.	
Õpilane 1) näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari; 2) võrdleb ilmakaartide, graafikute ja tabelite järgi rannikualade ning sisemaa temperatuure; 3) iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel; 4) iseloomustab Läänemerd kui ökosüsteemi; 5) selgitab Läänemere vähese soolsuse põhjusi ja riimveekogu elustiku eripära; 6) võrdleb organismide elutingimusi järves ja meres; 7) kirjeldab erinevate vetikate levikut Läänemeres; 8) määrab lihtsamate määramistabelite järgi Läänemere selgrootuid ja selgroogseid; 9) koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid või -võrgustikke; 10) selgitab Läänemere reostumise põhjusi ja kaitsmise võimalusi.	**Teema: Läänemeri elukeskkonnana** Vesi Läänemeres – merevee omadused, Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared. Läänemere mõju ilmastikule; Läänemere rannik. Mere mõju inimtegevusele ja rannaasustuse kujunemisele. Elutingimused Läänemeres; mere, ranniku ja saarte elustik ja iseloomulikud liigid ning nendevahelised seosed. Läänemere reostumine ja kaitse. Erineva soolsusega lahuste tegemine, et võrrelda Läänemere ja maailmamere soolsust. Soolase vee aurustamine. Läänemere kaardi joonistamine mälu järgi (kujutluskaart). Läänemere, selle elustiku, rannikuasustuse ja inimtegevuse iseloomustamine mitmesuguste teabeallikate abil.
Õpilane 1) kirjeldab tootjate, tarbijate ja lagundajate rolli aineringes ning selgitab toitumissuhteid ökosüsteemis; 2) kirjeldab ökosüsteemi elusat ja eluta osa ning selgitab loodusliku tasakaalu olulisust ökosüsteemides; 3) põhjendab aineringe olulisust; 4) kirjeldab inimese mõju looduskeskkonnale ja selgitab, kuidas võivad muutused keskkonnas põhjustada elustiku muutusi; 5) koostab õpitud kooslustevahelisi toimivaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke; 6) selgitab toitumissuhteid: parasitism, kisklus, sümbioos, konkurents.	**Teema: Elukeskkonnad Eestis** Tootjad, tarbijad ja lagundajad; toitumissuhted ökosüsteemis. Inimese mõju ökosüsteemidele. Ülevaade elusloodusest mitmekesisusest Eestis. Veebipõhiste õpikeskkondade kasutamine toiduahelate ja toiduvõrgustike uurimiseks.

Õpilane 1) nimetab taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid Eestis ning toob nende kasutamise näiteid; 2) oskab eristada graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast; 3) toob näiteid taastuvenergia tootmise ja kasutamise võimaluste kohta oma kodukohas; 4) selgitab mõistliku tarbimise vajadust, lähtudes seosest loodusvarad – tarbimine – jäätmed.	**Teem: Eesti loodusvarad** Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse. Loodusvarad energiaallikatena. Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine. Kaevanduste ja karjääride kasutamisega seotu keskkonnaprobleemid. Setete ja kivimite kirjeldamine ning võrdlemine. Perekonna/kooli energiatarbimise uurimus.
Õpilane 1) selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta; 2) kirjeldab kaardi järgi kaitsealade paiknemist Eestis, sh oma kodukohas; 3) põhjendab niidu kui Eesti liigirikkaima koosluse elurikkust ja kaitsmise vajalikkust; 4) selgitab keskkonnakaitse vajalikkust; 5) põhjendab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi; 6) analüüsib enda ja oma pere tarbimist ning hindab selle mõju keskkonnale; 7) toob näiteid kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleemide kohta ning pakub nende lahendamise võimalusi.	**Teema: Loodus- ja keskkonnakaitse Eestis** Looduskaitse Eestis; bioloogilise mitmekesisuse kaitse. Kaitsealad. Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus. Kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel; Inimese mõju keskkonnale. Säästev tarbimine. Jäätmekäitlus. Individuaalse tegevuskava koostamine keskkonnahoidlikuks käitumiseks. Erinevate infoallikate põhjal ülevaate koostamine ühe kaitsealuse liigi või kaitseala kohta. Õppekäik kaitsealale.

Koostaja: Helve Vaarmann

Inimeseõpetus VI klass, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) analüüsib enda iseloomujooni ja -omadusi, väärtustades endas positiivset; 2) mõistab enesehinnangut mõjutavaid tegureid ja enese-hinnangu kujunemist; 3) mõistab enesekontrolli olemust ning demonstreerib õpisituatsioonis oma käitumise kontrolli, saades hakkama vihaga ja teiste emotsioonidega.	**Teema: Mina ja suhtlemine** Enesesse uskumine, eneseanalüüs, oma väärtuste selgitamine. Enesehinnang. Enesekontroll. Kirjalik eneseanalüüs või mõistekaart arvutil
Õpilane 1) teab suhtlemise olemust ning väärtustab tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust; 2) kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju verbaalsele suhtlemisele; 3) demonstreerib õpisituatsioonis aktiivse kuulamise jt tõhusa suhtlemise võtteid; 4) mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele ning demonstreerib õpisituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatiliselt ja suhteid tugevdavalt väljendada; 5) teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele ja toob näiteid eelarvamuste mõju kohta igapäevasuhtluses; 6) eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele; 7) teab, et ei ütlemine on oma õiguste eest seismine ning demonstreerib õpisituatsioonis kehtestava käitumise võtteid.	**Teema: Suhtlemine teistega** Suhtlemise komponendid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Aktiivne kuulamine. Eneseavamine, tunnete väljendamine. Eelarvamused. Eehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. „Ei” ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise puhul. Turvaline internetisuhtlus

Õpilane 1) kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamise, jagamise, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus; 2) oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta; 3) väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist; 4) eristab inimeste erinevaid rolle suhetes ning nende muutuvat iseloomu; 5) demonstreerib õpisituatsioonis oskust näha olukorda teise isiku vaatenurgast; 6) tähtsustab oskust panna end teise inimese olukorda ja mõista tema tundeid ning väärtustab empaatilist suhtlemist; 7) väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat; 8) kirjeldab kaaslaste rühma arvamuste, valikute ja käitumise mõju ning surve tagajärgi; 9) mõistab isikuiseärasusi ning teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi.	**Teema: Suhted teistega** Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine. Sallivus enda ja teiste vastu; hoolivus, empaatia. Sõprussuhted, usaldus ja vastutus suhetes Kaaslaste mõju ja surve. Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Isikuiseärasused, soolised erinevused. Erivajadustega inimesed. Arvutiesitluse koostamine
Õpilane 1) selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktsepteerib konflikte kui osa elust; 2) teab, eristab ja kirjeldab efektiivseid ning mitteefektiivseid konflikti lahendamise viise; 3) kasutab õpisituatsioonis konflikte lahendades tõhuseid viise ning väärtustab neid.	**Teema: Konfliktid** Konfliktide olemus ja põhjused. Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed.

Õpilane 1) teab ja oskab õpisituatsioonis otsuseid langetades leida erinevaid lahendusviise; 2) kirjeldab otsustades erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid; 3) mõistab otsustades lahendusviiside lühi- ja pikaajalisi tagajärgi; 4) selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima käitumisviisi valikut; 5) väärtustab vastutuse võtmist otsuseid langetades.	**Teema: Otsustamine ja probleemilahendus** Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades. Tagajärgede arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel.
Õpilane 1) nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi; 2) väärtustab positiivset mõtlemist.	**Teema: Positiivne mõtlemine** Positiivne mõtlemine. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.

Koostaja: Renna Reisi

Ajalugu VI klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase *sajand*, *aastatuhat*, *eKr*, *pKr*, *araabia number*, *Rooma number*, *ajaloo periodiseerimine*; 2) kirjeldab inimeste eluolu minevikus; 3) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; 4) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu; 5) kasutab ajalookaarti.	**Teema: Ajaarvamine** Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu.
Õpilane 1) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest; 2) töötab lihtsamate allikatega; 3) kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid *kirjalik allikas*, *suuline allikas*, *esemeline allikas*.	**Teema: Ajalooallikad** Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv. Vestlus, arutelu, rollimäng. Ajaloolise kujutluse loomine, filmilõikude vaatamine. Loovülesande, ajajoone, õpimapi koostamine, praktilised tööd (nt töö allikate ja kaardiga, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, loovtöö kirjutamine, infootsing teabeallikatest), tegevuspõhine õpe (nt dramatiseeringud)
Õpilane 1) kirjeldab mõnda minevikusündmust ning inimeste eluolu minevikus; 2) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;	**Teema: Eluolu** Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.
Õpilane 1) tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid omavahel; 2) teab mõnda ajaloolist asumit, selle tekkimise ja kujunemise põhjusi; 3) hindab materiaalset keskkonda kui ajaloosündmuste	**Teema: Ajaloosündmused ja ajaloolised isikud** Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas

peamist kandjat; 4) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, 5) kasutab ajalookaarti.	
Õpilane 1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; 2) näitab kaardil ja põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine; 3) teab, missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine;	**MUINASAEG JA VANAAEG** **Teema: Muinasaeg** Aeg ja ajaarvamine, muinas- ja vanaaja periodiseerimine. Ajalugu ja ajalooallikad. Allikmaterjalide tõlgendamine. Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloomustus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine, Eesti muinasaja üldiseloomustus, Pulli, Kunda.
Õpilane: 1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat; 2) selgitab, milline oli vanaaja riiklik korraldus, kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse ning Mesopotaamia näitel; 3) teab vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiini, matemaatikat, astronoomiat, kirjandust, kujutavat kunsti, Egiptuse püramiide ja Babüloni rippaedu; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri; 4) teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon; selgitab, mis on Vana Testament; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *tsivilisatsioon*, *linnriik*, *vaarao*, *muumia*, *sfinks*, *tempel*, *püramiid*, *preester*; 6) teab, kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon, Hammurabi, Mooses ja Taavet	**Teema: Vanad Idamaad** Vanaaja sisu ja üldiseloomustus: ajalised piirid, looduslikud olud. Vana-Egiptus, Egiptuse riigikorraldus. Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon; eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament. Vestlus, arutelu, rollimäng, ajaloolise kujutluse loomine, ajajoone, õpimapi koostamine, (nt töö allikate ja kaardiga, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, infootsing teabeallikatest).
Õpilane 1) näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat ning kirjeldab riigi laienemist hellenismi	**Teema: Vana-Kreeka** Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreeta ja Mükeene kultuur.

perioodil; 2) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist; 3) tunneb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel ning võrdleb neid kirjelduse põhjal; 4) kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *polis*, *rahvakoosolek*, *akropol*, *agoraa*, *türann*, *aristokraatia*, *demokraatia*, *kodanik*, *ori*, *eepos*, *olümpiamängud*, *teater*, *tragöödia*, *komöödia*, *skulptuur*, *Trooja sõda*, *hellenid*, *tähestik*; 6) teab, kes olid Zeus, Herakles, Homeros, Herodotos, Perikles ja Aleksander Suur, ning iseloomustab nende tegevust.	Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine. Vana-Kreeka kultuur ja eluolu, kultuur ja religioon Hellase maailma ühendajana, olümpiamängud, religioon ja mütoloogia, Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, Herodotos, teater, kunst, arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal, hellenite igapäevaelu, hellenistlik kultuur, Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.
Õpilane 1) näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat; 2) teab Rooma riigi tekkelugu ning näitab kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist; 3) selgitab Rooma riigikorda eri aegadel; 4) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *vabariik*, *foorum*, *kapitoolium*, *Colosseum*, *patriits*, *plebei*, *konsul*, *senat*, *rahvatribuun*, *orjandus*, *amfiteater*, *gladiaator*, *leegion*, *kodusõda*, *kristlus*, *piibel*, *Rooma õigus*, *provints*, *Ida-Rooma*, *Lääne-Rooma*, *Kartaago*, *Konstantinoopol*, *ladina keel*; 6) teab, kes olid Romulus, Hannibal, Caesar, Augustus ja Jeesus Kristus, ning iseloomustab nende tegevust.	**Teema: Vana-Rooma** Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, Rooma linna tekkimine, kuningad, vabariigi algus. Rooma vabariik, ühiskondlik korraldus, Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, kodusõjad Roomas. Caesar, vabariigi lõpp. Rooma keisririik, ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine. Vana-Rooma kultuur, rahvas ja eluolu, Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn, kunst ja arhitektuur, avalikud mängud, Rooma õigus. Ristiusu teke. Uus Testament. Vestlus, arutelu, rollimäng, ajaloolise

	kujutluse loomine, õpimapi koostamine, praktilised tööd (nt töö allikate ja kaardiga, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, teabeallikatest), tegevuspõhine õpe (nt dramatiseeringud).

Koostaja: Hille Kilk

Ühiskonnaõpetus VI klass, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid *rahvus*, *riik*, *võrdõiguslikkus* ja *sallivus*; 2) nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone; 3) nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja kirjeldab nende kombeid; 4) on teadlik eri soost inimeste võrde kohtlemise põhimõtetest, toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ja nende rikkumise kohta Eestis; 5) suhtub sallivalt erinevustesse; 6) teab ja hoiab kogukonna traditsioone; 7) teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid (pass, isikutunnistus); 8) nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis.	**Teema: Sotsiaalsed suhted** Inimesed meie ümber. Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas. Sõpruskond. Koolipere. Kogukonnad Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm). Sallivus. Sooline võrdõiguslikkus. Euroopa riigid ja rahvad, Eesti naaberriigid. Rollimängud, arutelud, ühistegevus. Töölehtede täitmine, loovtöö kirjutamine; juhtumianalüüs. Lihtsamate sotsiaalteaduslike uurimismeetodite tundmaõppimine ning nende kasutamine.
Õpilane 1) seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid *kodanikuühendus*, *kodanikualgatus*, *vabatahtlik tegevus*; 2) nimetab kodukohas tegutsevaid seltse, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende tegevust; 3) nimetab kodukohas ja koolis tegutsevaid noorteorganisatsioone ning kirjeldab nende tegevust; 4) teab kodukoha kodanikualgatusi ning algatab neid ja osaleb neis võimaluse korral; 5) toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta; märkab probleeme ja pakub vajajatele abi.	**Teema: Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja -algatus; koostöö** Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus. Noorteorganisatsioonid. Eakohased kodanikualgatuse võimalused. Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused. Rollimängud, arutelud, ühistegevus ja vabatahtlik töö. Küsitluse läbiviimine; töölehtede täitmine, praktilised tööd

Õpilane 1) seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid *inimõigus*, *seadus*, *demokraatia*; 2) iseloomustab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid (arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus valida ja saada valitud)*;* 3) nimetab, mõistab ja austab inimõigusi; 4) teab, et Eesti on demokraatlik vabariik, nimetab Vabariigi Valitsuse, Riigikogu ja Vabariigi Presidendi peamisi ülesandeid; 5) teab, mis on kohalik omavalitsus, toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse tegevuse kohta; 6) teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma, toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta. 7) mõistab kodanikuõigusi ja kodanikuvastutust 8) toob näiteid ühiskonna toimimiseks ja arenguks vajalikest elukutsetest ja ettevõtetest ning väärtustab töötamist kui peamist elatusallikat; tunneb oma õigusi ja vastutust omanikuna ja tarbijana 9) oskab mõista ühiskonnas toimuvate muudatuste põhjuseid ja tagajärgi	**Teema: Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine** Rahva osalemine ühiskonna valitsemises. Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President. Kohalik omavalitsus. Kohus Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon. Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärikusele jne). Rollimängud, arutelud, ühistegevus ja töölehtede täitmine,.
Õpilane 1) mõistab ja kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis; 2) toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat; 3) tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse õigusi, tunneb õiguste ja vastutuse tasakaalu	**Teema**: **Koolidemokraatia; lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas** Õpilasomavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses. Kooli sisekord (kodukord). Lapse õigused (õigus haridusele, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal. Arutelud, õpimapi koostamine, küsitluse läbiviimine, töölehtede täitmine, praktilised tööd: klassielu reeglite, päevaplaani ja isikliku eelarve koostamine

Õpilane	**Teema: Töö ja tarbimine**
1) teeb vahet vajadustel, soovidel ja võimalustel; 2) teab, kuidas raha teenitakse ja millest koosneb pere eelarve; oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning oma aega planeerida; 3) teab internetipanga ja pangakaardi (PIN-koodi) turvalise kasutamise reegleid; 4) iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed; 5) selgitab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale; 6) oskab tarbijana märgata ja mõista tooteinfot ja tunneb tarbija õigusi.	Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine. Elukutsed – teadmised ja oskused. Elukestev õpe. Elukutsed ja ettevõtted kodukohas. Teadlik, säästev tarbimine. Töökultuur ja tööeetika. Rollimängud, arutelud, infootsing teabeallikatest, töölehtede täitmine, õppekäigud.

Koostaja: Hille Kilk

Kunstiõpetus VI klass, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) tunnetab oma huvisid ja võimeid; 2) tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest ning katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi; 3) tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega; 4) kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi; 5) leiab kujutatava kõige iseloomulikumad jooned, valib sobiva kujutusviisi olulisema esiletoomiseks, paneb tähele värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni; 6) kasutab erinevaid joonistamise, maalimise, pildistamise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid; 7) tunneb lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte, käib kunstimuuseumides ja näitustel ning arutleb kunsti üle, kasutades õpitud ainemõisteid; 8) seostab vormi otstarbega ning väärtustab keskkonnateadlikke kasutamise ja loomise põhimõtteid; 9) kirjeldab visuaalse kultuuri näiteid, tuleb toime nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuuri- ja õppekeskkondades ning teadvustab meedia võimalusi ja ohtusid.	Uurimuslik ja loov koostöö. Teoste esitlemine, valikute põhjendamine. Kujutamine, väljendamine, kujundamine vaatluse ja mälu järgi. Kavandamine. Pildiruum, ruumilisuse edastamise võtted. Värv kui väljendusvahend. Liikumise kujutamine. Tehnikate loov kasutamine, segatehnikad. Foto, digitaaltehnika, video jasutamine lähiümbruse uurimisel. Ruumilisus pildil, fotol, filmis. Inimene ja tema tegevused. Ilmastikunähtuste jäädvustamine. Märkide ja sümbolite kasutamine meedias ja reklaamis. Tootereklaam. Valgus, vari ja värv objekti vormi edasi andmisel. Visandamine ja kavandamine Eri materjalide kombineerimine.

Koostaja: Hille Kilk

Muusikaõpetus VI klass, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest; 2) laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule *a cappella* ja saatega; 3) rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes; 4) kahehäälselt klassis oma hääle omapära arvestades; 5) laulab koolikooris õpetaja valikul ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes tunnis ning tunnivälises tegevuses; mõistab laulupeo traditsiooni ja tähendust; 6) Laulab meloodiat relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, JO, RAı, SOı, JO¹, LE, NA, DI); 7) duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega; 8) seostab relatiivseid helikõrgusi (astmeid) absoluutsete helikõrgustega g–G2. 9) laulab peast kooliastme ühislaule: Eesti hümn (Fr. Pacius), "Kui Kungla rahvas" (K. A. Hermann), "Mu isamaa armas" (saksa rhvl), "Eesti lipp" (E. Võrk), "Püha öö" (F. Gruber), "Kas tunned maad" (J. Berad),	**Teema: Laulmine** Ühe- ja kahehäälsuse rakendamine laulmisel. Kahe- või kolmehäälne laulmine koolikooris. Relatiivsete helikõrguste (astmete) kasutamine laulude õppimisel. Relatiivne meetod –laulmine astmetrepi, käemärkide, rändnoodi, rütmistatud astmete ja noodi järgi. Mudellaulude laulmine. Kajamängud, rütmilis-meloodilised. Küsimus-vastus motiivid. Õpilaste muusikaliste võimete arvestamine ja arendamine individuaalsel ja rühmas laulmisel (ansamblid, koor). Laulude õppimine: noodi järgi astmenimedega, kuulmise ja noodi järgi astmenimedega, kuulmise järgi. Vestlus (laulu sisu, helilooja, teksti autor, muusika väljendusvahendid).

"Meil aiaäärne tänavas" (eesti rhl);	
Õpilane 1) Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või *ostinato*'des; 2) rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid; 3) seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga; 4) seostab helistikke G-duur, e-moll ning F-duur ja d-moll pillimänguga.	**Teema: Pilimäng** Pillimänguoskuste arendamine ja rakendamine erinevates pillikoosseisudes. Orffi pedagoogika – kaasmängud, *ostinatod*, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid. Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimus-vastus motiivid. Absoluutse süsteemi kasutamine pillimängus. Süvendatult pilli õppinud õpilaste rakendamine musitseerimisel.
Õpilane 1) tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu; 2) tantsib eesti laulu- ja ringmänge; 3) tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; 4) tantsib eesti laulu- ja ringmänge; 5) väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid: (valikuliselt) Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari, Saksa	**Teema: Liikumine** Muusikapala meeleolu väljendamine liikumise kaudu. Orffi pedagoogika. Rütmi, meloodia, dünaamika ja tempo tajumine ja väljendamine liikumise kaudu. Individuaalne, paaris- ja rühmatöö.
Õpilane 1) loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või *ostinato*'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; 2) kasutab improvisatsioonides astmemudeleid; 3) loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne; 4) kasutab muusika karakteri ja meeleolu väljendamiseks loovliikumist; 5) julgeb esitada ideid ja rakendab võimetekohaselt oma loovust nii sõnalises kui ka erinevates muusikalistes eneseväljendustes, sh infotehnoloogia võimalusi kasutades.	**Teema: Omalooming** Orffi pedagoogika –omaloomingulised kaasmängud, tekstid, muusikaline liikumine; rütmilis-meloodilised improvisatsioonid. Lihtsamate pillide valmistamine. Kirjalik töö – töövihik.

Õpilane 1) kuulab ning võrdleb vokaalmuusikat: hääleliike (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); koore ja dirigente kodukohas; tuntumaid Eesti koore; 2) teab Eesti laulupidude traditsiooni; 3) kirjeldab ning põhjendab suunavate küsimuste ja omandatud muusika oskussõnade abil kuulatavat muusikat; 4) mõistab autorsuse tähendust; 5) on tutvunud (valikuliselt) Soome, Vene, Läti, Leedu, Rootsi, Norra, Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari või Saksa muusikatraditsioonidega ja suhtub neisse lugupidavalt;	**Teema: Muusika kuulamine** Kuulatud muusikapalade iseloomustamine muusika oskussõnavara kasutades. Orffi pedagoogika – visuaalne kunst, dramatiseering, liikumine jne Kirjalik töö – töövihik. Vestlus, arutelu, individuaalne ja rühmatöö: helilooja, teksti autor, oskussõnad, muusika väljendusvahendid, vorm, hääleliigid, instrumentaal- ja vokaalmuusika, pilliliigid, eesti rahvamuusika, autorlus.
Õpilane 1) mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes; noodivältused, paus, rütmifiguurid 2) mõistab 2/4,3/4 ja 4/4 taktimõõtude tähendust ja arvestab musitseerimisel; 3) tutvub kaheksandik taktimõõdu laulurepertuaarist tulenevalt; 4) mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: a) eeltakt, viiulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhuslikud märgid, diees, bemoll, bekarr; paralleelhelistikud b) vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpreet, improvisatsioon; c) tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor,	**Teema: Muusikaline kirjaoskus ja oskussõnad** 2-osaline lihtvorm. Helistikud G – e, F – d. Kordavalt I kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara. Individuaalne, paaris- ja rühmatöö. Kirjalik töö – töövihik.

bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, rahvapillid); d) tempo, *andante, moderato, allegro, largo, ritenuto, accelerando,* dünaamika, *piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo*;	
Õpilane 1) huvitub muusikast nii koolis kui ka väljaspool kooli; 2) kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil; 3) kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	**Teema: Õppekäigud** Vestlus, arutelu, individuaalne, paaris- ja rühmatöö. Muud loovad väljundid – visuaalne kunst, dramatiseering, liikumine. Kirjalik töö – töövihik. Teatris, kontserdil ja muuseumis käimine ning õppekäigud (helistuudiod, raamatukogud, muusikakoolid jne).

Koostaja: Heli Karu

Käsitöö ja kodundus VI klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid 2) leiab käsitööesemeid kavandades ideid eesti rahvakunstist 3) leiab võimalusi taaskasutada tekstiilimaterjale 4) oskab kavandamisel kasutada ainekirjandust ja teabeallikaid	**Teema: Töö kavandamine ja rahvakunst** Idee ja kavandi tähtsus eset valmistades, kujunduse põhitõed ja nende rakendamine. Värvusõpetuse põhitõdede arvestamine esemeid disainides. Ideede leidmine ja edsiarendamine kavandiks. Tavad ja kombed, muuseumide roll rahvakunsti säilitajana. Rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades http://wegawrk.wordpress.com/tooted
Õpilane 1) kirjeldab looduslike kiudainete saamist, põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist 2) eristab telgedel kootud kangaid trikotaažist ning võrdleb nende omadusi 3) seostab käsitöölõnga jämedust töövahendiga 4) töötab tööjuhendi järgi 5) järgib töötades ohutusnõudeid ja hoiab korras töökoha 6) hindab oma töö korrekstust ja esteetilisust	**Teema: Materjalid ja töö kulg** Tekstiili kiudained: looduslikud kiud, nende saamine ja omadused. Kanga liigid: telgedel kootud, silmkoelised, mittekootud kangad erinevatest tekstiilimaterjalidest esemete hooldamine. Töötamine tööjuhendi järgi, lihtsama tööjuhendi koostamine. Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.
Õpilane 1) kasutab tekstiilieset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisteid 2) viimistleb oma töö 3) seab õmblusmasina töökorda, traageldab, õmbleb palistust 4) lõikab välja ja õmbleb lihtsama eseme 5) koob põhisilmuseid, tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke, koob lihtsa skeemi järgi 6) heegeldab põhisilmused, tunneb mustrite ülesmärkmimise viise ja tingmärke, heegeldab ringselt	**Teema: Tööliigid** Tikkimine; töövahendid ja sobivad meterjalid, sümbolid ja märgid, tarbe- ja kaunistuspisted, mustri kandmine riideletikandi viimistlemine ja hooldamine http://ideepank.wordpress.com/category/tikkimine Õmblemine: töövahendid, täpsuse vajalikkus õmblustöös, õmblusmasina niiditamine, palistused, lõike paigutamine riidele, õmblusvarud, õmblustöö viimistlemine ja hooldamine http://isetegija.net Kudumine: töövahendid ja sobivad materjalid, tingmärgid, mustrite ülesmärkimine, lihtsa koekirja lugemine ja selle järgi

lihtsama skeemi järgi	kudumine, kudumi viimistlemine ja hooldamine http://pisi-pisi.kapsas.net/teema/kudumine Heegeldamine: töövahendid ja sobivad materjalid, heegelkirjade ülesmärkimine, skeemi järgi heegeldamine, ringheegeldamine, motiivide heegeldamine ja ühendamine, heegeltöö viimistlemine ja hooldamine http://fotoalbum.eephotos/puhmas/sets/412873 http://mustikmariblogspot.com/2011/01/vanad-teksad-uued padjad.html
Õpilane 1) teab erinevaid toiduainete rühmi ning tunneb nendesse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi 2) teab kergesti riknevaid toiduaineid ja säilitab neid sobival viisil 3) võrdleb pakendiinfo järgi erinevate toiduainete toiteväärtust 4) oskab valida erinevaid kaupu ja oma valikut põhjandada 5) hindab oma toitumisharjumuste vastavust toitumisõpetuse põhitõdedele 6) käitub keskkonnahoidliku tarbijana	**Teema: Toit, toitumine, tarbijakasvatus** Toiduainerühmade üldiseloomustus: teravili ja teraviljasaadused, piim ja piimasaadused, aedvili, liha ja lihasaadused, kala ja kalasaadused, munad, toidurasvad. Toiduainete säilitamine. Tarbijainfo (pakendiinfo). Teadlik ja säästlik tarbimine. DVD Kokaaabits http://www.retsept.ee//index.php?lang=est&main id=11&=&pos=25
Õpilane 1) kasutab mõõtenõusid ja kaalu ning oskab teisendada mahu- ja massiühikud 2) valib töövahendid ja seadmed töö eesmärgi järgi ning kasutab neid ohutusnõudeid arvestades 3) valmistab tervislikke toite kasutades levinumaid toiduaineid ning külm- ja kuumtöötlemis tehnikaid 4) lepib kaaslastega kokku tööjaotuse, täidab ülesande, hindab rühma töötulemust ja igaühe rolli tulemuse saavutamisel 5) järgib köögis töötades hügieeninõudeid	**Teema: Toidu valmistamine, töö organiseerimine ja hügieen** Mõõtühikud, töövahendid köögis. Ohutushoid. Toiduainete eeltöötlemine, külm- ja kuumtöötlemine. Kartulite, munade ja makaronitoodete keetmine. Toor- ja segasalatid. Isikliku hügieeninõuded köögis. Nõude pesemine, köögi korrashoid. Tööde järjekord toidu valmistamisel. Töö jaotus, ühistöö kavandamine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine

Õpilane 1) katab toidukorra järgi laua , valides ja paigutades sobiva lauapesu, -nõud ja –kaunistused ning hindab toitude kujundust 2) peab kinni üldtuntud lauakommetest 3) leiab loomingulisi võimalusi, kuidas pakkida kingitusi	**Teema: Lauakombed ja etikett** Lauakombed ja katmise tavad ning erinevad loomingulised võimalused. Lauapesu, nõud ja kaunistused. Ideede ja võimaluste leidmine, kuidas pakkida erinevaid kingitusi.
Õpilane 1) teeb korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid 2) planeerib rõivaste pesemist, kuivatamist, triikimist hooldusmärkide järgi 3) näeb kodutööde jaotamises pereliikete heade suhete eeldust	**Teema: Kodu korrashoid** Puhastus- ja korrastustööd, töövahendid. Rõivaste pesemine käsitsi ja masinaga, hooldusmärgid, triikimine. Jalatsite hooldamine
Õpilane 1) valmistab või leiab üksi või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendusi 2) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste arvamust 3) teadvustab end rühmatöö, projekti ja teiste ühistöö tegevuse osalisena 4) osaleb aktiivselt erinevates koostöö ja suhtlusvormides 5) väärtustab disainiprotsessi ning analüüsib täidetud ülesandeid ja saadud tagasisidet 6) kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust	**Teema: Projektitööd** Projektitöö teema valimine. Projektitöö teostamine. Projektitöö vormistamine ja esitlemine
Õpilane 1) väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus 2) tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise 3) kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid 4) teadvustab ja järgib tervisekaitse- ja tööohutude nõudeid	**Teema: Tehnoloogia vahetatud õpperühmades** Tehnoloogia olemus, tehnoloogia ja ühiskond. Materjalide liigid ja nende omadused, materjalide töötlemise viisid ja töövahendid. Idee ja eskiis. Eseme kavandamine ja valmistamine erinevatest materjalidest. Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Materjalide ühendamine. Viimistluse valik olenevalt materjalist ja eseme

	kasutuskeskkonnast. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemise ajal ja ohutud töövõtted.

Koostaja: Ann Järvsoo

Tehnoloogiaõpetus VI klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) peab tähtsaks tehnoloogilist kirjaoskust igapäevaelus; 2) seosteb tehnoloogiaõpetust teiste õppeainetega ja eluvaldkondadega; 3) võrdleb erinevaid transpordivahendeid ning energiaallikaid; 4) kirjeldab ratta ja energia kasutamist ajaloos ja nüüdisajal; 5) kirjeldab inimtegevuse ja tehnoloogia mõju keskkonnale; 6) valmistab töötavaid mudeleid praktilise tööna.	**Teema: Tehnoloogia igapäevaelus** Tehnoloogia olemus. Tehnoloogiline kirjaoskus ja selle vajalikkus. Tehnoloogia ja teadused. Tehnoloogia, inimene ja keskkond. Transpordivahendid. Energiaallikad.
Õpilane 1) selgitab joonte tähendust joonisel, oskab joonestada jõukohast tehnilist joonist ning seda esitleda; 2) koostab kolmvaate lihtsamast detailist; 3) teab ja kasutab õpiülesannetes disaini elemente; 4) disainib lihtsaid esemeid, kasutades selleks ettenähtud materjale; 5) märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi; 6) osaleb õpilasepäraselt uudse tehnoloogilise protsessi loomises, mis on seotud materjalide valiku ja otstarbeka töötlusviisi leidmisega; 7) mõistab leiutiste osatähtsust tehnoloogia arengus.	**Teema: Disain ja joonestamine** Eskiis. Lihtsa eseme kavandamine. Tehniline joonis. Jooned ja nende tähendused. Mõõtmed ja mõõtkava. Piltkujutis ja vaated. Lihtsa mõõtmestatud tehnilise joonise koostamine ja selle esitlemine. Disain. Disaini elemendid. Eseme viimistlemine. Probleemide lahendamine. Insenerid ja leiutamine.
Õpilane 1) tunneb põhilisi materjale, nende olulisemaid omadusi ja töötlemise viise; 2) valib ja kasutab eesmärgipäraselt erinevaid töötlusviise, töövahendeid ja materjale;	**Teema: Materjalid ja nende töötlemine** Materjalide liigid (puit, metall, plastid, elektroonika komponendid jne) ja nende omadused. Materjalide töötlemise viisid (märkimine, saagimine jne) ning töövahendid (tööriistad ja masinad).

3) suudab valmistada jõukohaseid liiteid; 4) valmistab mitmesuguseid lihtsaid esemeid (sh mänguasju); 5) kasutab õppetöös puur- ja treipinki; 6) analüüsib ja hindab loodud eset, sh esteetilisest ja rakenduslikust küljest; 7) teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid; 8) väärtustab ja kasutab tervisele ohutuid tööviise; 9) kasutab materjale säästlikult ning leiab võimalusi nende korduvkasutuseks.	Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Puur- ja treipink. Materjalide liited. Tervisekaitse- ja ohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.
Õpilane 1) tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite; 2) teeb köögis põhilisi korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid; 3) teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötades; 4) teab ja väärtustab tervisliku toitumise põhialuseid; 5) katab lauda ning peab kinni üldtuntud lauakommetest; 6) teab jäätmete käsitlemise ja keskkonnahoiu põhilisi nõudeid.	**Teema: Kodundus vahetatud õpperühmades** Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toiduainete säilitamine. Hügieeninõuded köögis töötades. Jäätmete sorteerimine. Retsepti kasutamine, mõõtühikud. Toiduainete eeltöötlemine, külm- ja kuumtöötlemine. Võileibade ja alatite valmistamine. Makaroniroad ja pudrud. Magustoidud. Külmad ja kuumad joogid. Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad võimalused. Puhastus- ja korrastustööd. Rõivaste ja jalanõude hooldamine. Tarbijainfo (pakendiinfo, kasutusjuhend jm). Teadlik ja säästlik tarbimine.
Õpilane 1) leiab üksi või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid; 2) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste arvamust; 3) teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste	**Teema: Projektitööd** Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille puhul saavad õpilased vabalt valida õpperühma ja projekti. Projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja

ühistööde osalisena; 4) osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides; 5) kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust; 6) teeb võimetekohase projekti ning analüüsib saadud tagasisidet.	klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste ettevõtmistega.

Koostaja: Raine Savolainen

Kehaline kasvatus VI klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu. Praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (32 takti) saatelugemise või muusika saatel; 2) hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes; 3) sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T); 4) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja rööbaspuudel; 5) sooritab harjutuskombinatsiooni madalal poomil (T) ja kangil (P); 6) sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kägarhüpe).	**Teema: Võimlemine** 10 - 12 tundi Rivi- ja korraharjutused: kujundliikumised, pöörded sammliikumiselt. Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutuste kombinatsioonid. Hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonööriga paigal ja liikudes. Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused: saatelugemise ja/või muusika saatel vahendiga või vahendita. Jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused. Rühiharjutused: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused. Rakendus- ja riistvõimlemine: lihtsamad harjutuskombinatsioonid õpitud elementidest akrobaatikas, poomil (T), kangil (P) ja rööbaspuudel. Toenghüpe: harkhüpe ja/või kägarhüpe. Iluvõimlemine(T): põlvetõste-, põlvetõstevahetus- ja sammhüpe. Harjutused hüpitsaga: hood, ringid, kaheksad, tiirutamised, hüpped, visked ja püüdmine.
Õpilane 1) sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus; 2) sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; 3) sooritab hoojooksult palliviske; 4) jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; 5) jookseb järjest 9 minutit**.**	**Teema: Kergejõustik** 10 - 12 tundi Jooks. Kiirjooks ja selle eelsoojendus. Madallähte tutvustamine. Stardikäsklused. Ringteatejooks. Võistlusmäärused. Ajamõõtmine. Kestvusjooks. Hüpped. Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Kõrgushüpe (üleastumis-hüpe). Visked. Pallivise hoojooksult.
Õpilane 1) sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja	**Teema: Pallimängud** A sportmäng**:** 10 - 12 tundi

teatevõistlusi palliga; 2) mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid; 3) sooritab põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile korvpallis; 4) sooritab ülalt- ja alt söödud paarides ning alt-eest pallingu võrkpallis; 5) sooritab palli söötmise ja peatamise jalapöia sisekülgega jalgpallis; 6) mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja/või sooritab õpitud sportmängudes õpetaja poolt koostatud kontrollharjutust.	B sportmäng: 6 - 8 tundi Korvpall: Palli põrgatamine, söötmine ja sammudelt vise korvile. Mängija kaitseasend (mees-mehe kaitse). Korvpallireeglitega tutvustamine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. Võrkpall: Ülalt- ja altsööt vastu seina ja paarides. Alt-eest palling. Kolme viskega võrkpall. Minivõrkpall. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.
Õpilane 1) suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduviisiga, vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduviisiga; 2) sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis; 3) sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde; 4) sooritab teatevahetuse teatesuusatamises; 5) läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsi;	**Teema: Suusatamine**10 - 12 tundi Stardivariandid paaristõukelise sammuta ja paaristõukelise ühesammulise sõiduviisiga. Paaristõukeline kahesammuline uisusamm-sõiduviis. Laskumine madalasendis. Poolsahkpööre. Uisusammpööre laskumise järel muutes libisemissuunda. Mängud suuskadel. Teatesuusatamine.
Õpilane 1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh Eesti ja teiste rahvaste tantse; 2) kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.	**Teema: Rütmika/Tantsuline liikumine** 5 - 6 tundi Ruumitaju ja koordinatsiooniharjutused. Pöörlemistehnika. Valsi põhisamm. Cha-cha põhisamm Loovtantsu põhielement aeg ja jõud: dünaamika liikumisel (energilisus, jõulisus, pehmus jt). Jooniste, asendite, võtete ja sammude täpsustamine. Eesti rahva- ja seltskonnatantsud. Teiste rahvaste seltskonnatantsud, *line*-tants vm. Tantsustiilide erinevus.
Õpilane 1) oskab orienteeruda kaardi järgi ja kasutada kompassi; 2) teab põhileppemärke (10–15);	**Teema: Orienteerumine** 4 - 6 tundi Kaardi mõõtkava, reljeefivormid, kauguse määramine. Suunaharjutused kompassiga seistes ja liikumisel.

3) orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas; 4) arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi; 5) oskab mängida orienteerumismänge plaaniga, kaardiga ja kaardita.	Õpperaja läbimine kaarti ja kompassi kasutades. Sobiva koormuse ja liikumistempo valimine vastavalt pinnasetüübile, reljeefivormidele, takistustele.

Koostaja: Tiia Kroonmäe

Tekstiõpetus VI klass, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) vormindab arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste (nt kuulutusi, plakateid, referaate), järgides tekstitöötluse põhireegleid (suur ja väike algustäht; kirjavahemärgid, reavahetused ja tühikud; poolpaks, kald- ja allajoonitud kiri; sõna-, rea-, lõiguvahe; teksti joondamine; laadid ja dokumendimallid; loetelud; värvid, joonised, pildid, diagrammid, tabelid); 2) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju; 3) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades.	**Teema: Teksti koostamine ja töötlemine** Teksti sisestamine, vormindamine ja kopeerimine. Plakati või kuulutuse koostamine ning kujundamine. Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Lisateabe otsimine: Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest ning selle väljakirjutamine.
Õpilane 1) salvestab tehtud tööd ettenähtud kohta, leiab ja avab salvestatud faili uuesti, salvestab selle teise nime all, kopeerib faile ühest kohast teise.	**Teema: Failide haldamine** Salvestamine, kopeerimine, kustutamine.
Õpilane 1) mõistab internetist leitud info kriitilise hindamise vajalikkust, hindab teabeallikate objektiivsust ning leiab vajaduse korral sama teema kohta alternatiivset vaatenurka esindavaid allikaid.	**Teema: Infootsing internetis ja töö meediafailidega** Turvalisus, autorikaitse ja isikuandmete kaitse. E-kirja saatmine koos manusega.
Õpilane 1) koostab esitluse etteantud teemal; 2) kujundab esitluse loetavalt ja esteetiliselt, lähtudes muu hulgas järgmistest kriteeriumidest: optimaalne info hulk slaidil, märksõnad sidusa teksti asemel, allikatele viitamine, kujunduse säästlikkus.	**Teema: Esitluse koostamine** Slaidi ülesehitus ja kujundus. Teksti, pildi, tabeli ja diagrammi sisestamine slaidile**.**
Õpilane 1) vormindab korrektselt referaadi järgmised osad: tiitelleht, automaatselt genereeritud sisukord,	**Teema: Referaadi vormindamine** Päis ja jalus, laadide kasutamine pealkirjades. Sisukorra automaatne genereerimine.

sissejuhatus, peatükid, alampeatükid, joonised, tabelid, päis, jalus, kokkuvõte, kasutatud kirjandus ja lisad; 2) salvestab valmis referaadi eri formaatides (doc, odt, pdf), pakib faili kokku, saadab selle e-posti teel manusena õpetajale, laeb veebikeskkonda ja prindib selle paberile.	Lehekülgede nummerdamine.

Koostaja: Kristina Luhaäär